

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Kuntatalousohjelma vuodelle 2019 syksy 2018

Kunta- ja aluehallinto-osasto

Yleistä kuntatalousohjelmasta

- Syksyn kuntatalousohjelma syventää valtion talousarvioesityksen kuntatalousvaikutusten tarkastelua.
- Kuntatalouden tilaa arvioidaan Tilastokeskuksen kesäkuussa 2018 julkaisemien vuoden 2017 ennakkollisten tilinpäätöstietojen perusteella.
- Kuntataloutta käsitellään ohjelmassa kuntien kirjanpidon käsittein.
- Valtiovarainministeriön kansantalousosasto on laatinut ohjelmaa varten kuntatalouden kehitysarvion. Kehitysarviossa on huomioitu julkisen talouden suunnitelmaan sekä valtion talousarvioesitykseen sisältyvät toimenpiteet.

Kuntatalous ennätysellisen vahva 2017

- Kuntatalouden (peruskunnat ja kuntayhtymät) toimintakate vahvistui 1,1 prosenttia ja vuosikate vahvistui noin 540 milj. euroa, yhteensä 3,9 mrd. euroon.
- Koko kuntatalouden tilikauden tulos oli noin 1,3 mrd. euroa positiivinen.
- Kuntatalouden vuosikate riitti kattamaan poistot ja arvonalentumiset (2,8 mrd. euroa) sekä nettoinvestoinnit (3,4 mrd. euroa).
- Kuntatalouden lainakanta kasvoi yli 300 milj. euroa yhteensä 18,4 mrd. euroon. Lainakannan kasvu selittyy kuntayhtymien, erityisesti sairaanhoitopiirien, kasvaneilla investoinneilla.
- Kuntatalous vahvistui edelleen myös konsernitasolla: kuntakonsernien yhteenlaskettu vuosikate oli noin 5,91 mrd. euroa positiivinen ja tilikauden tulos oli peräti 1,85 mrd. euroa positiivinen.

Kuntien välillä suuria eroja

- Erot kuntien välillä säilyivät suurina, ja osassa kuntia taloudelliset haasteet jatkuivat edelleen.
- Tilikauden tulos oli vuonna 2017 negatiivinen 51 kunnalla.
- Vuosikate oli negatiivinen neljässä kunnassa.
- Erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyn (ns. kriisikuntamenettely) tunnusluvut täyttyvät kolmessa kunnassa. Kaikki kolme tunnusluvut täyttävää kuntaa olivat kuitenkin arviointimenettelyssä jo vuonna 2017, joten vuonna 2018 ei aloiteta yhtään uutta arviointimenettelyä.

Valtionavut ja valtion toimenpiteiden vaikutus kuntatalouteen

Kuntien ja kuntayhtymien valtionavut vähenevät 3 %

Kuntien ja kuntayhtymien valtionavut, milj. euroa

	2017	2018	2019	Muutos 2018-2019, %
Laskennalliset valtionosuudet	9 539	9 627	9 538	-0,9 %
VM, peruspalvelujen valtionosuus	8 606	8 577	8 491	1,0 %
OKM	933	1 051	1 047	-0,3 %
Muut valtionavut	1 000	1 199	965	-19,5 %
Valtionavut yhteensä	10 539	10 826	10 502	-3,0 %

- Muiden valtionapujen vähentymistä selittää muun muassa maakunta- ja sote-uudistuksen valmisteluun liittyvien valtionapujen siirtyminen vuonna 2019 kuntataloudesta maakunnille sekä hallituksen kärkihankkeiden päättyminen.

Peruspalvelujen valtionosuus vuonna 2019

- Peruspalvelujen valtionosuuteen ehdotetaan 8 491 milj. euroa, joka on 86 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2018 varsinaisessa talousarviossa.
- Valtionosuutta vähentävät muun muassa:
 - hallitusohjelman mukaiset toimet kuntien tehtävien vähentämiseksi (33 milj. euroa),
 - kilpailukyky sopimukseen liittyvä valtionosuuden vähennys (29,5 milj. euroa lisävähennystä vuoden 2018 tasoon verrattuna),
 - valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus (213 milj. euroa).
- Hallitusohjelman mukaisesti peruspalvelujen valtionosuuteen ei tehdä indeksikorotusta vuodelle 2019 (säästö 91 milj. euroa).
- Kuntien valtionosuuden harkinnanvaraiseen korottamiseen on tarkoitus käyttää 10 milj. euroa.
- Kuntien digitalisaation kannustinjärjestelmään siirretään 30 milj. euroa.

Peruspalvelujen valtionosuus vuonna 2019

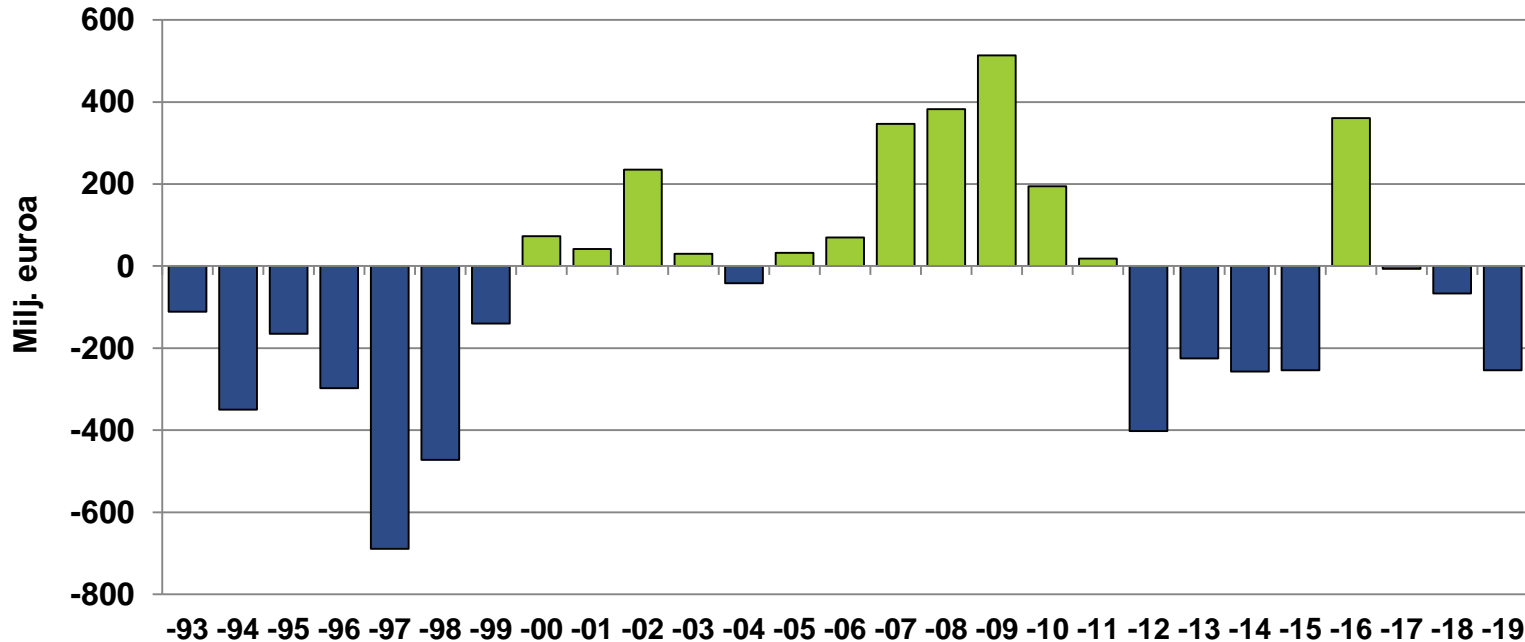
- Valtionosuutta korottavat muun muassa:
 - kuntien verotulomenetysten kompensatio (223 milj. euroa),
 - asukasluvun ja laskentatekijöiden muutos (25 milj. euroa).
- Lastensuojeluun ja lapsiperheiden kotiapuun osoitetaan 15 milj. euron lisäys ja vanhusten kotihoitoon ja veteraanien kotiin vietäviin palveluihin 1 milj. euron lisäys.
- Valtionosuusprosentti nousee 25,37 prosenttiin, joka on 0,03 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuonna 2018. Muutos johtuu kuntien uusista ja laajenevista tehtävistä, joihin myönnetään 100 prosentin valtionosuus.

Muita toimenpiteitä vuoden 2019 TAE:ssä

- Rintamaveteraanien kotona asumista tukeviin palveluihin ehdotetaan 40 milj. euron lisämäärärahaa.
- Pitkäaikaistyöttömien määräaikaista eläketukea jatketaan.
- Lukiolain uudistamisesta aiheutuviin kustannuksiin osoitetaan 0,4 milj. euroa vuonna 2019 (100 % valtionosuus). Lisäksi uuden lukiolain toimeenpanoon ja lukiokoulutuksen laadun kehittämiseen ehdotetaan 10 milj. euroa.
- Varhaiskasvatuksen tasa-arvon ja osallistumisasteen edistämiseen kohdennetaan 10 milj. euroa.
- Kokeilua viisivuotiaiden maksuttomasta varhaiskasvatuksesta jatketaan, ja siihen kohdistetaan 5 milj. euroa.
- Liikkuva koulu- ja Liikkuva opiskelu -toimintaan ehdotetaan 2,8 milj. euroa.
- Ammatillisen koulutuksen uudistuksen toimeenpanoa jatketaan. Sitä tuetaan edelleen 15 milj. eurolla vuonna 2019.

Valtion toimenpiteiden vaikutus kuntatalouteen

- Valtion toimenpiteiden yhteisvaikutus on vuoden 2019 talousarvioesityksessä 254 milj. euroa kuntataloutta heikentävä.
- Suurin osa heikennyksestä selittyy lakisääteisellä kustannustenjaon tarkistuksella, joka ei ole varsinainen päätösperäinen toimenpide.

Kuntatalouden kehitysarvio

Toimintamenojen kasvu nopeutuu vuonna 2019

- Henkilöstökulujen osuus kuntatalouden toimintamenoista on yli puolet, joten kunta-alan ansiotason ja henkilöstömäärän kehityksellä on suuri vaikutus menokehitykseen.
- Vuonna 2019 henkilöstömenoihin vaikuttavat mm. seuraavat tekijät:
 - Kunta-alan sopimuskorotukset nostavat kuntatalouden palkkasummaa vuonna 2019 keskimäärin 2,4 prosenttia.
 - Tuloksellisuuteen perustuvan kertaerän kustannusvaikutus poistuu, jonka arvioidaan pienentävän palkkamenoja noin 0,7 prosenttia.
 - Kiky-sopimuksen mukainen lomarahaleikkaus päättyy maaliskuussa 2019.
- Toimintamenoja lisää vuonna 2019 myös sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeen kasvu.
- Kuntatalouden nettoinvestoinnit pysyvät korkealla tasolla mm. sairaalainvestointien takia.

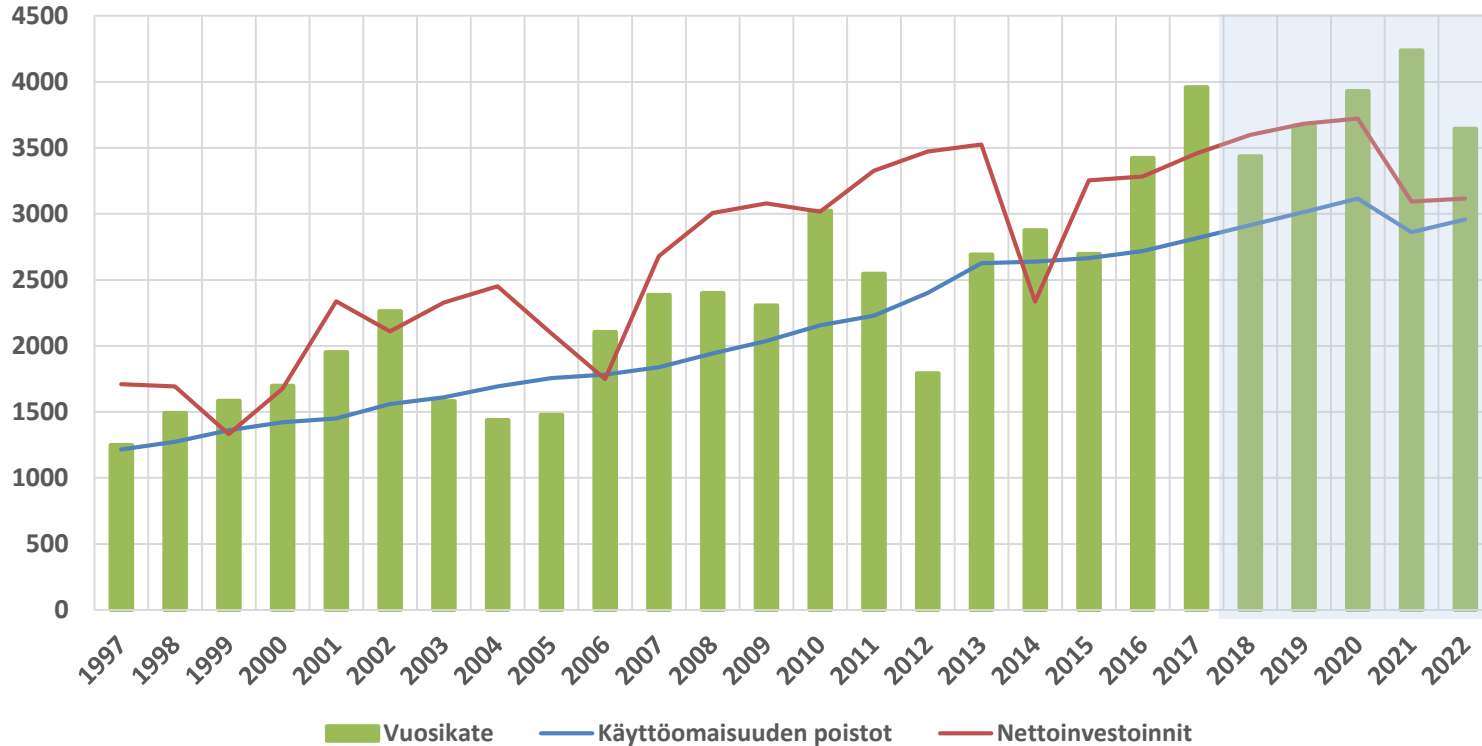
Kuntatalouden tulot vuonna 2019

- Kuntien valtionavut alenevat 3 % (kts. sivu 6).
- Vuonna 2018 verotulojen kasvua hidastaa veronpalautusten ennakoitua suurempi kasvu, joka näkyy loppuvuoden verotilityksissä.
- Vuonna 2019 verotulojen kasvu nopeutuu, johon vaikuttaa myös kertaluonteinen verotulojen lisäys, joka johtuu siirtymisestä verovelvolliskohtaiseen verotuksen valmistumiseen. Tämän seurauksena jäännösverojen maksu aikaistuu, mikä kasvattaa vuoden 2019 verotuloja.

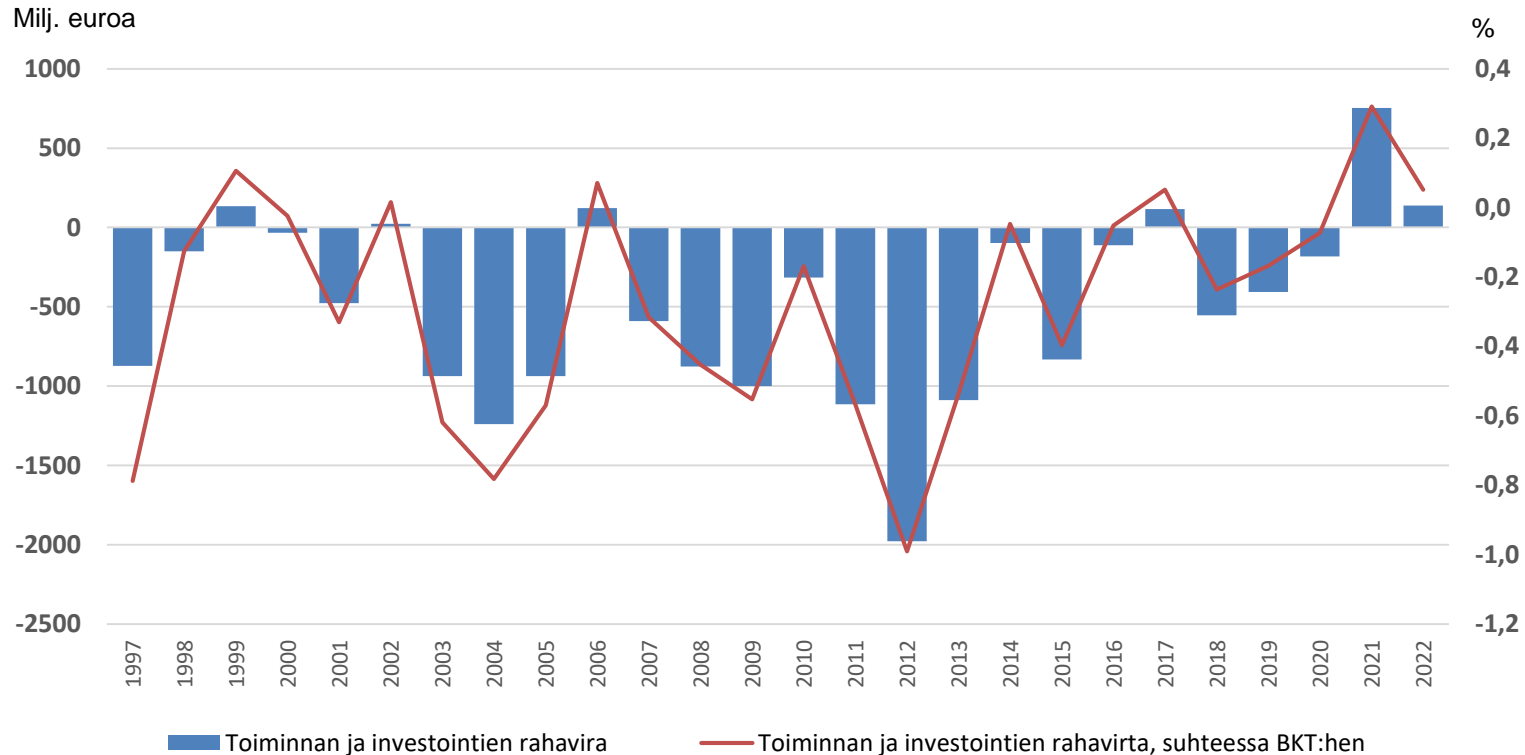
Vuosikate, poistot ja investoinnit

Kuntatalous heikkenee tilapäisesti vuonna 2018

Kuntatalouden rahoitusasema

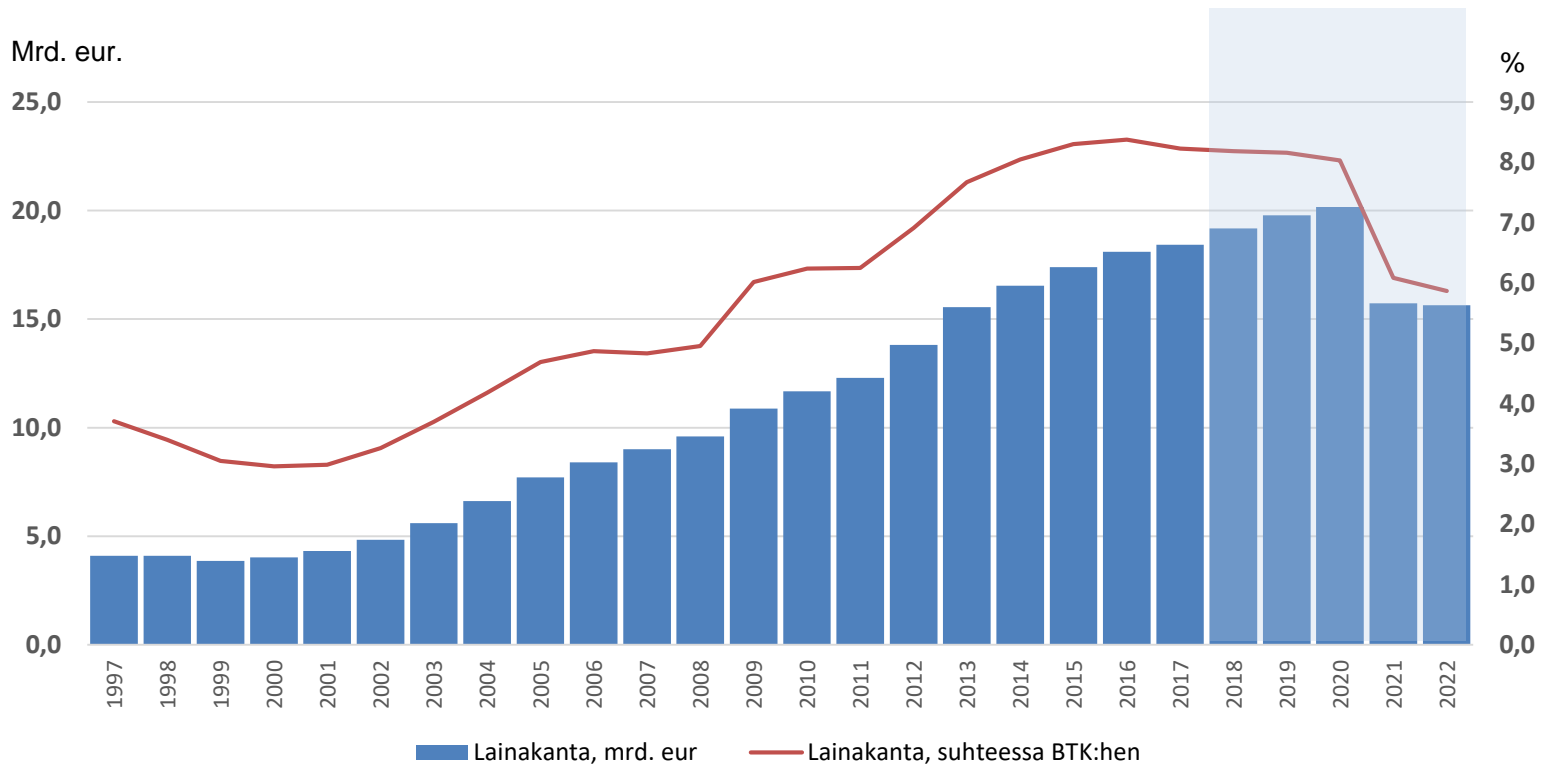
Toiminnan ja investointien rahavirralla mitattuna kuntatalous on lähellä tasapainoa v. 2019.

Lähde: TK, VM

Kuntatalouden lainakanta kasvaa edelleen, mutta velkaantuminen suhteessa BKT:hen laskee.

Lähde: TK, VM

Rahoitusperiaatteen toteutuminen

Kuntatalousohjelmassa rahoitusperiaatteen toteutumista arvioidaan tarkastelemalla yksittäisen kunnan poikkeamaa rahoituksellisesta tasapainosta (toiminnan ja investointien rahavirta) veroprosentiksi muunnettuna.

	Laskennallinen tuloveroprosentin korotuspaine tai alentamismahdollisuus	
Prosenttiyksikköä	2019	2020
	kuntien lukumäärä	kuntien lukumäärä
Korotuspaine yli 3	82	92
Korotuspaine välillä 2-3	40	37
Korotuspaine välillä 1-2	50	51
Korotuspaine välillä 0-1	54	50
Korotuspaine, yhteensä	226	230
Alentamismahdollisuus välillä 0-1	32	34
Alentamismahdollisuus välillä 1-2	24	19
Alentamismahdollisuus välillä 2-3	9	8
Alentamismahdollisuus yli 3	4	4
Alentamismahdollisuus, yhteensä	69	65
Yhteensä	295	295

- Vuonna 2019 laskennallista tuloveroprosentin korotuspainetta olisi kolmella neljäsosalla kuntia ja neljäsosalla kuntia korotuspaine olisi yli 3 prosenttiyksikköä.

